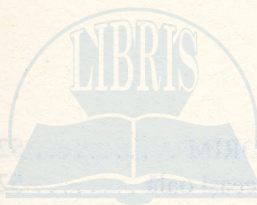




Hillary Rodham Clinton

# DECIZII DIFICILE

RAO CLASS



## CUPRINS

|   |     |
|---|-----|
| Nota autoarei .....                                     | 9   |
| PARTEA ÎNTÂI: UN NOU ÎNCEPUT .....                      | 17  |
| 1   2008: Echipa de rivali .....                        | 19  |
| 2   Foggy Bottom: puterea inteligentă .....             | 39  |
| PARTEA A DOUA: DINCOLO DE PACIFIC .....                 | 57  |
| 3   Asia: pivotul .....                                 | 59  |
| 4   China: ape neexplorate .....                        | 86  |
| 5   Beijing: disidentul .....                           | 104 |
| 6   Birmania: Doamna și generalii .....                 | 122 |
| PARTEA A TREIA: RĂZBOI ȘI PACE .....                    | 149 |
| 7   Af-Pak: mărirea efectivelor .....                   | 151 |
| 8   Afganistan: pentru a pune capăt unui război .....   | 173 |
| 9   Pakistan: onoarea națională .....                   | 193 |
| PARTEA A PATRA: ÎNTRE SPERANȚĂ ȘI ISTORIE .....         | 227 |
| 10   Europa: legături care obligă .....                 | 229 |
| 11   Rusia: resetare și regres .....                    | 252 |
| 12   America Latină: democrați și demagogi .....        | 272 |
| 13   Africa: arme sau dezvoltare? .....                 | 296 |
| PARTEA A CINCEA: REVOLUȚII .....                        | 327 |
| 14   Orientul Mijlociu: calea spinoasă către pace ..... | 329 |
| 15   Primăvara Arabă: revoluția .....                   | 359 |
| 16   Libia: toate măsurile necesare .....               | 392 |
| 17   Benghazi: atacul .....                             | 411 |
| 18   Iran: sancțiuni și secrete .....                   | 446 |
| 19   Siria: o problemă delicată .....                   | 479 |
| 20   Gaza: anatomia unui armistițiu .....               | 503 |



Hillary Rodham Clinton

PARTEA A ȘASEA: VIITORUL PE CARE NI-L DORIM ..... 521

21 | Schimbările climatice: suntem cu toții în aceeași oală ..... 523

22 | Locurile de muncă și energia: un mediu concurențial echitabil .. 539

23 | Haiti: dezastru și dezvoltare ..... 561

24 | Politica secolului XXI: diplomația digitală într-o lume  
interconectată..... 580

25 | Drepturile omului: o treabă neterminată ..... 594

Epilog..... 627

Mulțumiri ..... 635

Index..... 639

PARTEA ÎNTR-UN NOU ÎNCERȚAT

1 | 2008: Echipa de fotbal

2 | Peggy Barton: puterea femeilor

PARTEA A DOUA: DINCOLO DE PACIFIC

3 | Asia: povestea

4 | China: o nouă revoluție

5 | Hoang Chi: o poveste

6 | Hironaka: Poemă și generații

PARTEA A TREIA: RĂZBOI ȘI PAACE

7 | Al-Tak: marea revoluție

8 | Argentina: pentru o pace nouă

9 | Pakistan: o nouă națiune

PARTEA A PATRA: ÎNTR-UN RĂZBOI ȘI ÎNTR-UN RĂZBOI

10 | Europa: o nouă revoluție

11 | Rusia: o nouă revoluție

12 | America: o nouă revoluție

13 | Africa: o nouă revoluție

PARTEA A CINCEA: REVOLUȚIA

14 | Olanda: o nouă revoluție

15 | India: o nouă revoluție

16 | China: o nouă revoluție

17 | Brazilia: o nouă revoluție

18 | Rusia: o nouă revoluție

19 | Statele Unite: o nouă revoluție

20 | China: o nouă revoluție



## 1

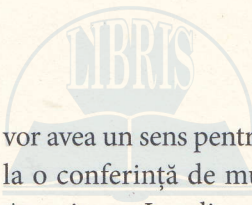
### 2008: Echipa de rivali

De ce naiba stăteam întinsă pe bancheta din spate a unei dubițe albastre cu geamuri fumurii? Bună întrebare. Încercam să plec din casa mea din Washington, D.C. fără să fiu văzută de reporterii care pândeau în față.

Era seara de 5 iunie 2008, iar eu mă îndreptam către o întâlnire secretă cu Barack Obama – și nu către cea la care sperasem și la care mă așteptasem în urmă cu doar câteva luni. Eu pierdusem, iar el câștigase. Încă nu avusesem timp să mă obișnuiesc cu acea realitate. Însă iată-ne. Campania prezidențială preliminară fusese una istorică din cauza faptului că el era de culoare și a faptului că eu eram femeie, însă fusese, de asemenea, una istovitoare, aprinsă, lungă și cu șanse aproape egale. Eu eram dezamăgită și epuizată. Luptasem din greu în campanie până la capăt, însă Barack câștigase și venise vremea să îl susțin. Cauzele și oamenii pentru care luptasem în campanie, americanii care își pierduseră slujba și serviciile sistemului sanitar, care nu își permiteau benzină sau alimente sau să meargă la facultate, care fuseseră invizibili pentru guvernul lor în cei șapte ani de dinainte, depindeau acum de faptul că el devenea cel de-al patruzeci și patrulea președinte al Statelor Unite.

Nu avea să fie ușor nici pentru mine, nici pentru echipa și susținătorii mei, care dăduseră tot ce putuseră. Și, ca să fiu sinceră, nu avea să fie ușor nici pentru Barack și susținătorii lui. Echipa lui de campanie era la fel de precaută cu mine și echipa mea pe cât eram și noi față de ei. De ambele părți existase retorică aprinsă și sentimente rănite și, în ciuda unei presiuni mari din partea susținătorilor lui, am refuzat să mă dau bătută înainte de numărarea ultimului vot.

Vorbisem cu Barack cu două zile înainte, seara târziu, după alegerile finale din Montana și Dakota de Sud. „Hai să ne întâlnim când toate astea



Hillary Rodham Clinton

vor avea un sens pentru tine“, mi-a spus el. A doua zi ne-am întâlnit în culise, la o conferință de mult planificată a Comitetului pentru Afaceri Publice Americano-Israeliene din Washington. Cu toate că a fost oarecum stânjenitor, acea întâlnire le-a oferit consilierilor noștri cei mai apropiați ocazia de a începe să discute despre detaliile unei întrevederi. Pentru mine, a fost vorba de șeful echipei de campanie pentru deplasări, Huma Abedin, o tânără pricepută, neobosită și amabilă, care a lucrat pentru mine de când am ajuns la Casa Albă. Pentru Obama, a fost Reggie Love, fostul jucător de baschet de la Universitatea Duke, care rareori pleca de lângă Barack. Huma și Reggie menținuseră deschisă o linie de comunicații chiar și în zilele cele mai intense ale campaniei, un fel de linie privată, în parte pentru că, după fiecare preliminară, indiferent cine câștiga, fie Barack, fie eu, ne sunam unul pe celălalt să ne recunoaștem înfrângerea și să îl felicităm pe celălalt. Am avut apeluri cordiale, uneori chiar glumețe, din moment ce măcar una dintre persoanele de pe fir avea motive să fie în toane bune. Însă cele mai multe convorbiri au fost concise, doar de protocol. Antrenorii de fotbal se întâlnesc la jumătatea terenului după un meci, însă nu se îmbrățișează întotdeauna.

Aveam nevoie de un loc departe de reflectoarele media ca să ne întâlnim și să discutăm, așa că mi-am sunat o bună prietenă, senatorul de California Dianne Feinstein, ca să o întreb dacă ne puteam folosi de casa ei din Washington. Mai fusesem acolo și mă gândeam că ar fi perfectă ca să putem veni și pleca fără să atragem atenția. Trucul a reușit. M-am strecurat pe bancheta din spate a dubitei, am cotit brusc la stânga la capătul străzii mele pe Massachusetts Avenue, apoi ne-am îndreptat într-acolo.

Am ajuns prima. Când a sosit și Barack, Dianne ne-a oferit fiecăruia un pahar de Chardonnay de California, apoi ne-a lăsat în salon, așezați pe fotolii, față în față, vizavi de șemineu. În ciuda confruntărilor pe care le avuseserăm în decursul ultimului an, experiențele pe care le-am împărtășit ne-au făcut să ne purtăm un mare respect. Să candidezi pentru funcția de președinte este solicitant din punct de vedere intelectual, obositor din punct de vedere emoțional și extenuant din punct de vedere fizic. Însă, oricât de nebună e campania națională, aceasta reprezintă democrația în acțiune, cu toate bunele și relele. Faptul că am văzut asta de aproape ne-a ajutat să ne apreciem reciproc pentru că am intrat în „arenă“, după cum s-a exprimat Theodore Roosevelt, și am mers până la capăt.

În momentul întâlnirii noastre îl cunoșteam pe Barack de patru ani, dintre care doi îi petrecuserăm în polemici. La fel ca mulți americani, eram

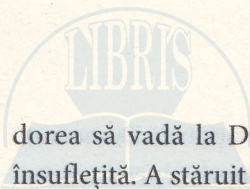


impresionată de discursul lui din 2004 de la Convenția Națională Democrată de la Boston. Mai devreme în acel an îi sprijinisem campania pentru Senat organizând o strângere de fonduri la casa noastră din Washington și participând la una în Chicago. În timpul mandatului meu în Senat, spre surprinderea multora, am păstrat o fotografie în care eram alături de el, Michelle și fiicele lor la evenimentul din Chicago. Fotografia era acolo unde o lăsasem când am revenit la activitatea mea cu normă întreagă în Senat după alegeri. În calitate de colegi, lucraserăm împreună la mai multe legi și teme prioritare comune. După uraganul Katrina, eu și Bill l-am invitat pe Barack să ni se alătore la Houston, împreună cu președintele George H.W. și Barbara Bush pentru a-i vizita pe cei evacuați după furtună și a-i întâlni pe oficialii responsabili cu managementul urgențelor.

Amândoi eram avocați care am început ca activiști populari pentru dreptate socială. La începutul carierei mele am lucrat la Fondul pentru Apărarea Copiilor (Children's Defense Fund), i-am înregistrat pe alegătorii hispanici din Texas și i-am reprezentat pe săraci în calitate de avocat la Servicii Juridice Gratuite. Barack era un mobilizator comunitar în zona de sud a orașului Chicago. Aveam povești personale și experiențe foarte diferite, însă împărtășeam ideea de modă veche că serviciul public este un demers nobil și credeam cu tărie în regula de bază a Visului American: indiferent cine ești sau de unde vii, dacă muncești din greu și joci după reguli, trebuie să ai șansa unei vieți bune pentru tine și familia ta.

Însă campaniile se bazează pe sublinierea diferențelor, iar a noastră nu a făcut excepție. În ciuda faptului că în general eram de acord în privința celor mai multe dintre probleme, am găsit multe motive să ne contrazicem și am exploatat fiecare breșă pentru a scoate în evidență un contrast. Și, cu toate că am înțeles că nicio campanie politică având miză mare nu este pentru cei slabi de inimă sau cu obrazul subțire, atât eu, cât și Barack și echipele noastre am avut o listă lungă de plângeri. Era vremea să curățăm atmosfera. Aveam o Casă Albă de câștigat și era important pentru țară, și pentru mine personal, să mergem mai departe.

Ne-am privit lung unul pe celălalt, ca doi adolescenți la o primă întâlnire stânenitoare, și am sorbit de câteva ori din Chardonnay. Într-un final, Barack a spart gheața tachinându-mă un pic pentru campania dură pe care o dusesem împotriva lui. Apoi mi-a cerut ajutorul ca să ne unim partidul și să câștigăm alegerile prezidențiale. Dorea să apărăm împreună curând și



Hillary Rodham Clinton

dorea să vadă la Denver Convenția Națională Democrată unificată și însuflețită. A stăruit asupra faptului că dorea și ajutorul lui Bill.

Deja mă hotărâsem să îi accept cererea de ajutor, însă, de asemenea, trebuia să menționez și câteva dintre momentele neplăcute din ultimul an. Niciunul din noi nu avusese control total asupra a tot ceea ce se spusese sau se făcuse în campanie, cu atât mai puțin de către cei mai aprinși susținători ai noștri sau de presa politică, inclusiv de un număr uriaș de bloggeri. Remarci ale ambelor părți, inclusiv unele care îmi aparțineau, fuseseră scoase din context, însă acuzațiile absurde de rasism aduse lui Bill au fost deosebit de dureroase. Barack a spus clar că nici el și nici echipa lui nu au crezut acea acuzație. În privința sexismului care a ieșit la suprafață în timpul campaniei, știam că fusese stârnit de atitudinile culturale și psihologice despre rolul femeii în societate, însă asta nu a făcut lucrurile mai ușoare pentru mine și pentru susținătorii mei. Ca răspuns, Barack mi-a vorbit emoționant despre eforturile bunicii lui de a reuși în afaceri și despre cât de mândru era de Michelle, Malia și Sasha și cât de convins era că meritau drepturi depline și egale în societatea noastră.

Franchetea conversației noastre a fost reconfortantă și mi-a întărit hotărârea de a-l susține. Cu toate că aș fi preferat cu siguranță ca eu să fiu cea care îi cere sprijinul și nu invers, știam că, acum, succesul lui era cea mai bună metodă să promovez agenda de valori și politici progresiste pentru care luptasem în ultimii doi ani – și de o viață întregă.

Când m-a întrebat ce trebuia să facă să îmi convingă susținătorii să se alăture campaniei lui, i-am spus că trebuia să le dea timp, însă un efort sincer de a-i face să se simtă bine-veniți ar convinge marea majoritate să își schimbe opiniile. La urma urmei, acum el era cel care ducea stindardul pentru agenda noastră. Dacă eu puteam să trec de la a face tot posibilul să-l înving la a face tot posibilul să îl ajut să fie ales președinte, la fel puteau și ei. În cele din urmă, aproape toți au făcut-o.

După o oră și jumătate, amândoi spuseseăm tot ce aveam de spus și am vorbit despre cum să mergem mai departe. Mai târziu în acea noapte, Barack mi-a trimis prin e-mail o propunere de declarație comună care urma să fie publicată de echipa lui de campanie, în care confirma întâlnirea și „discuția noastră productivă” despre ceea ce „trebuie făcut ca să câștigăm în noiembrie”. De asemenea, mi-a cerut un număr la care să îl sune pe Bill, ca să poată vorbi direct cu el.



În ziua următoare, 6 iunie, eu și Bill am invitat echipa mea de campanie în curtea casei noastre din D.C. Era o zi toridă. Cu toții am încercat să ne lăsăm toropiți de căldură în timp ce ne aduceam aminte de meandrele incredibile ale sezonului alegerilor preliminare. Să fiu înconjurată de echipa devotată care luptase atât de greu pentru mine mă motivase și mă copleșise. Unii îmi erau prieteni care lucraseră cu noi în campanii încă de când eram în Arkansas. Pentru mulți dintre cei mai tineri aceea era prima lor cursă. Nu voiam să fie descurajați de înfrângere sau să se desprindă de politică și serviciul public, așa că le-am spus să fie mândri de campania pe care o duseserăm și să continue să lucreze pentru cauzele și candidații în care credeam. Și mai știam că trebuia să ofer puterea exemplului și, cu toate că discuția mea de lângă foc cu Barack din noaptea trecută fusese un început, acela rămânea totuși doar un început. Avea să fie nevoie de timp pentru ca mulți să treacă peste tot ceea ce se întâmplase și știam că oamenii mă vor imita. Astfel că, începând chiar de atunci, le-am spus tuturor că îl voi susține pe Barack Obama sută la sută.

În ciuda circumstanțelor, oamenii s-au relaxat și s-au simțit bine. Draga mea prietenă afro-americană Stephanie Tubbs Jones, neînfricată membră a congresului din Ohio, care a rezistat unor presiuni imense și a rămas alături de mine de-a lungul alegerilor preliminare, își bălăbănea picioarele în piscină și spunea povești amuzante. Două luni mai târziu avea să moară subit în urma unui anevrism cerebral, o pierdere teribilă pentru familia ei, pentru alegători, pentru mine și familia mea. Cel puțin în acea zi eram încă aliate, privind înainte către zile mai bune.

Am stabilit pentru a doua zi ora și locul ultimei mele apariții din campanie și am început să lucrez la discurs. A fost complicat să îl scriu. Trebuia să le mulțumesc susținătorilor mei, să sărbătoresc semnificația istorică a campaniei mele ca primă femeie care a câștigat la alegeri preliminare și să îl susțin pe Barack într-un fel care să îl ajute la alegerile generale. Toate astea însemnau o greutate uriașă pentru un singur discurs, iar eu nu aveam prea mult timp să îl pun la punct. Mi-am amintit de bătăliile înverșunate din timpul alegerilor preliminare din trecut, până la Convenție, în special de provocarea pierdută a lui Ted Kennedy în fața președintelui Carter în 1980 și mi-am spus că nu voi repeta acea istorie. Nu ar fi fost bine pentru partidul nostru sau pentru țară, așa că trebuia să mă grăbesc să îl susțin public pe Barack și să ajut la campania lui.